

İnceleme Makalesi/ Review Article

MAXQDA Programının Nitel Araştırma Analizlerinde Kullanımı: Temsili Bir Çalışma

Usage of MAXQDA Program in Qualitative Research Analyzes: A Representative Study

Cem GÜLCAN¹

<https://doi.org/10.1659/tjss.2025.003>

ÖZ

MAXQDA programı, nitel araştırmalarda günden güne adından daha da söz ettiren bir hale gelmektedir. Pazarlamadan sosyolojiye, reklamcılıktan psikolojiye kadar hemen tüm sosyal ve beşeri bilimlerde kullanımı yaygınlaşan MAXQDA, kullanıcılarına pek çok farklı avantaj sağlamaktadır. Sağladığı bu avantajlar sebebiyle araştırmacı ve akademisyenler tarafından pek çok farklı türden çalışmada araç olarak kullanılmaktadır. Özellikle, nitel araştırmalarda en temel problemlerden birisi olan, araştırmacının çalışmayı manipüle etme ihtimalini en aza indirmesi ve sözel verileri görselleştirmeye yardımcı olması, programın sağladığı en önemli avantajlar olarak göze çarpmaktadır. Bu makalede de MAXQDA programının nitel araştırmalardaki yeri, önemi ve kullanımı üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda tamamen temsili bir çalışma gerçekleştirilerek, bu yolla programın (MAXQDA 2020) sağladığı kullanım şekillerinden birisine dair okuyuculara yol göstermek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları dikkate alınmamalıdır.

Anahtar kelimeler: MAXQDA, nitel araştırma, veri görselleştirme, örnek temsili araştırma.

ABSTRACT

The MAXQDA program is becoming more and more prominent in qualitative research at every hour of the day. MAXQDA, which is widely used in almost all social and human sciences, from marketing to food, from advertising to psychology, provides many different advantages to users. These advantages are used by researchers and academicians as many different development tools. The most important features of the program are that it minimizes the possibility of researchers manipulating the data, which is one of the most fundamental problems in qualitative research, and that it helps visualize verbal data. The place, importance and use of this MAXQDA program in qualitative research are emphasized. By carrying out a purely representative study, it is aimed to guide the readers through one of the usage methods provided by the program (MAXQDA 2020). The results of the research should not be taken into account.

Keywords: MAXQDA, qualitative research, data visualization, sample representative research.

¹Dr. Bağımsız araştırmacı, cemgulcan26@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0771-3030

Giriş

Nitel araştırmalar, bilimsel araştırma faaliyetleri içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Yaygın kullanımı ve sahip olduğu pek çok özelliğin yanı sıra nitel araştırmalar, sıklıkla nicel araştırmalarla kıyaslanarak eleştiriye de uğramaktadır. Çoğunlukla doğa bilimleri akademisyenleri ve araştırmacıları tarafından yapılan eleştirilerin temelinde, nitel araştırmalar aracılığıyla gerçekleştirilen analizlerin öznelliği ve evrene genellenememe sorunları yatmaktadır (Myers, 2000; Coşkun, 2022). Objektif bir Şekilde bakıldığında, bu eleştirilerin haklı yanlarının olduğu görülmektedir. Öncelikle, nitel araştırmalarda elde edilen verilerin, geniş bir evrene genellenemediği bir gerçektir. Nicel araştırmaların aksine nitel araştırmalarla elde edilen veriler, geniş kitlelere genellenememektedir. Bu durumun en temel sebebi, nitel araştırmaların kısıtlı örneklem kitleleriyle gerçekleştirilebilmesi ve istatistiki olmayan bir yapıya sahip olmasıdır. Ayrıca, niteliksel araştırmalarda araştırmacıların bir fiil araştırmanın göbeğinde durması ve bu yolla araştırmanın sonuçlarını istemli-istemli Şekilde manipüle etme ihtimali de mevcut eleştirilerin oldukça haklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tüm bu bahsedilen eleştiri ve dezavantajlara rağmen halen nitel araştırma tasarımı ve teknikleri sıklıkla kullanılmasının pek çok farklı sebebi mevcuttur. Öncelikle, belirtmek gerekmektedir ki hem nicel hem de nitel araştırma teknikleri kendi içerisinde artı ve eksiler barındırmaktadır. Nitel araştırmaların bu bahsi geçen problemlerine karşın oldukça fazla avantajı da söz konusudur. Özellikle nitel araştırmalar, nicel araştırmaların aksine zgn ve derin bilgi elde edilebilmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin, yüzlerce anket veya ölçekle ulaşılamayacak bir bilgiye, herhangi bir odak grup görüşmesi veya derinlemesine görüşme ile ulaşılabilir. Bunun temel sebebi, nitel araştırmaların kendi kendini doğurmasıdır. Anket veya ölçeklere eklenen sorular, bir n çalışma ve öngörü ile oluşturulur (Büyüköztürk, 2005). Anketlere katılım gösteren bireyler, sadece kendilerine yöneltilen sorular çerçevesinde veri paylaşımında bulunurlar. Ancak, nitel görüşmelerde katılımcılar, sürpriz bir veriyi araştırmacı ile paylaşabilirler. Bununla birlikte, ifade edildiği üzere nitel araştırma verileri, nicel olanlara kıyasla çok daha derinliklidir (Baltacı, 2019). Bu kapsamda, özellikle derinlikli veriye ihtiyaç duyulan ve aralarında ortaklık bulunan grup ve topluluklara yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda nitel araştırmalar oldukça gerekli olabilmektedir.

Nicel ve nitel paradigmaların, tüm bu avantaj ve dezavantajları bir kıyaslama değil tercih eylemini doğurmalıdır. Araştırmacılar, kendi araştırmaları için hangi tasarımın daha uygun olduğuna karar vermeli ve olabildiğince bu paradigmanın kurallarına riayet ederek güvenirlik ve geçerliliği en st düzeye çıkarmalıdır.

MAXQDA programı da tam bu noktada araştırmacılar tarafından, nitel araştırmaların dezavantajlarını en aza indirmek amacıyla kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarla elde edilen verilerin yorumlanmasında araştırmacının dahiliyetini en aza indiren program, bunun yanı sıra elde edilen verileri görselleştirerek daha kolay yorumlanabilir hale gelmesini de sağlamaktadır. Bilim dünyası için yeni sayılabilecek olan program, özellikle sosyal, beşeri ve eğitim bilimlerinin geleceğinde önemli bir yer kaplayacak gibi görünmektedir. Gerçekleştirilen bu temsili çalışmayla MAXQDA kullanmayı planlayan araştırmacılara ışık tutmak hedeflenmiştir.

1. MAXQDA

MAXQDA programının kullanımı her ne kadar geçtiğimiz 5-10 yılda yaygınlaşmaya başlasa da yazılımın ilk versiyonu 1989 yılında kullanıcılara sunulmuştur (MAXQDA, 2019). Uygulama adını, ünlü sosyolog Max Weber ve Qualitative Data Analysis (Nitel Veri Analizi) kelimelerinin

birleşiminden esinlenerek almıştır (MAXQDA, 2019). İlk versiyonun piyasaya sürüldüğü 1989 yılından itibaren pek çok farklı sürüm ve güncellemeye sahip olan program, en son MAXQDA 2020 sürümüyle karşımıza çıkmıştır. Bu sürümle birlikte pek çok yenilik ve özelliğe de kavuşan program, araştırmacılara pek çok farklı imkân sağlamaktadır.

Programın araştırmacılara sağladığı en temel imkân, nitel tekniklerle elde edilen verilerin kodlanması ve görselleştirilmesinde yarattığı kolaylıklardır. Kullanıcılar, görüşmelerden elde ettikleri deşifrelerin (transkripsiyon) kodlanması ve tema oluşturulması aşamalarını bu program aracılığıyla daha kolay, anlaşılır ve estetik şekilde gerçekleştirebilmektedirler. Özellikle son güncelleme ve sürümlerle oldukça fazla sayıda imkân (Karma Yöntemler, Nicel Araştırmalar, Yapay Zekâ vb.) sunan MAXQDA'nın nitel bağlamda sağladığı en temel olanaklar şu şekilde sıralanmaktadır:

Kodlama ve Alt Kodlama: Deşifre verilerini etiketleme ve kodlama işlemi, kod oluşturmak ve düzenleyerek sıralamak.

Frekans Analizi: Nitel verilerin kaç katılımcı tarafından ve ne sıklıkla tekrar edildiğini görselleştirmek.

- **Çapraz Tablo Analizi:** İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak.
- **Kod Haritası:** Kodlar arasındaki anlamlı ilişkileri ortaya koymak.
- **Kod Matris Tarayıcı:** Kodlar ve belgeler arasındaki ilişkilerin analizini yapmak.
- **Kod İlişkileri Tarayıcı:** Kodlar arasındaki anlamlı ilişkileri ortaya koymak ve detaylandırmak.
- **Belge Portreleri:** Belge karakteristiklerini görselleştirmek.
- **Belgeler İçin Benzerlik Analizi:** Belgeler arasındaki benzerlikleri detaylandırıp göstermek.
- **Kelime Bulutları ve Kelime Kombinasyonları:** Oluşturulan veri setleri içerisinde önemli kod ve kelimeleri öne çıkarmak, daha önemsizleri arka plana atmak.
- **Etkileşimli Kelime Ağacı:** Veri setlerindeki ifadeleri görselleştirmek.
- **Kod Modelleri ve Ağ Analizleri:** Kodlar arasındaki ilişkileri modellemek.

Tüm bu özellikler, araştırmacılara kapsamlı bir analiz ve yorum yapma olanağı sağlamaktadır. Bu şekilde nitel veriler daha kolay anlaşılabilir ve anlatılabilir hale gelmektedir. Özellikle araştırmalar sonucunda ortaya çıkan bulguların, diğer okuyucularla buluşması sırasında MAXQDA'nın sağladığı görselleştirme imkanları büyük kolaylık sağlamaktadır. Uygulamanın en temel kullanım alanı metin haline getirilmiş sözel verilerin analizidir. Ayrıca son güncellemeyle beraber uygulama aracılığıyla YouTube ve Twitter gibi sosyal medya platformlarından da veri çekilebilmektedir. Bu kapsamda denilebilir ki MAXQDA programı, metinsel veya sözel her türlü veriyi analiz etmek için kullanılmaya uygundur. Öte yandan, yine son güncellemelerle birlikte program aracılığıyla nicel veriler de analiz edilebilmektedir. Ayrıca karma yöntemlerin, analizlerine de olanak sağlar hale gelmiştir. Ancak, program halen ağırlıklı olarak nitel araştırmalarda kullanılmaktadır. Özetle, MAXQDA programının kullanıldığı temel nitel analizler şu şekilde sıralanmaktadır (Kanılmaz, 2023; Çam vd., 2022; Bozkanat, 2022; Bek, 2019; Kamalak, 2023):

- Derinlemesine görüşme (Mülakat) analizleri
- Odak grup görüşme (Focus Grup) analizleri
- İçerik analizleri

- Literatür analizleri
- Söylem analizleri
- Metin analizleri
- Sözcük analizleri
- Örnek Vaka (Durum) analizleri

Yukarıda bahsedilen nitel araştırma tekniklerinden elde edilen sözel veriler, manuel veya bazı ikincil programlar aracılığıyla, metin haline getirilmektedir. Bu aşamanın ardından bahsi geçen metinler MAXQDA programına yüklenerek analizlere bu şekilde başlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında da MAXQDA programı kullanarak temsili bir derinlemesine görüşme (araştırma) kapsamında elde edilen veriler analiz edilmiştir. Nitel araştırma desenlerinde araştırmacılar çoğunlukla görüşme tekniğini kullanmaktadır (Dörnyei, 2007: 132; Çelik vd., 2020, s. 383). Bu noktada belirtmek gerekmektedir ki programın sunduğu onlarca farklı analiz ve görselleştirme seçeneği mevcuttur. Bu çalışmayla okuyucu ve araştırmacılara sadece programın genel işleyişi hakkında fikir vermek ve bir kapı açmak hedeflenmektedir.

2. MAXQDA ile gerçekleştirilen örnek temsili bir çalışma

Bu makale ile bahsedildiği üzere bahsi geçen program hakkında bir kullanım örneği göstermek ve araştırmacılara fikir vermek amaçlanmaktadır. Araştırmanın veri ve bulguları tamamen temsili (hayali) bir niteliğe sahiptir.

Mevcut araştırma kapsamında gerçekleştirilen adımlar sırasıyla şu şekildedir:

1. Araştırmanın amacının ve kapsamının belirlenmesi
2. Araştırma yöntem ve tekniğinin belirlenmesi
3. Araştırmanın evren ve örnekleminin oluşturulması
4. Araştırma (görüşme) sorularının oluşturulması
5. Araştırmanın gerçekleştirilmesi ve ses kayıtlarının alınması
6. Araştırma verilerinin (ses kayıtlarının) deşifre ve organizasyonu
7. Verilerin MAXQDA'ya aktarımı, kodlamalar, görselleştirmeler ve analiz

Bu kapsamda gerçekleştirilen nitel araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme (mülakat) tekniğini kapsamaktadır. Özetlemek gerekirse, örnek çalışmanın önemli noktaları şunlardır:

- **Araştırmanın amacı:** Katılımcıların bir ülke olarak Türkiye'ye yönelik duygusal algılarını ve Türk ürünlerine yönelik bakışlarını ortaya koymak.
- **Araştırmanın yöntemi:** Araştırma kapsamında nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Kvale (1983, s. 174), nitel görüşme tekniğini, araştırmacıların görüştükları kişilerin hayatlarına dair bilgileri elde ederek analiz etmelerini sağlayan bir araç olarak tanımlamıştır.
- **Araştırma sorusu ve modeli**

Araştırma Sorusu: Türkiye'ye yönelik duygusal algıların, Türk ürünlerine yönelik algılar üzerinde bir etkisi var mıdır?

Araştırma modeli:

Şekil 1. Örnek Araştırmanın Modeli

- **Araştırmanın sınırlılıkları:** Mevcut araştırma, 19 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, katılımcıların Türkiye'ye yönelik yalnızca duygusal algılarının ve Türk ürünlerine de genel olarak bakışlarının ele alınması da diğer bir sınırlılıktır.
- **Araştırmanın örnekleme:** Araştırma kapsamında İstanbul'daki yabancı turistler evren olarak ele alınmıştır. Bu evren içerisinde de örneklem, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 10'u kadın, 9'u erkek olmak üzere toplam 19 katılımcıyla görüşülmüştür. Bu katılımcıların kodlarını, milliyet, yaş ve cinsiyet bilgilerini içeren tablo şu şekildedir.

Tablo 1: Derinlemesine Görüşme Katılımcıları

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Millet	Yaş
K1	Kadın	Gana	30
K2	Kadın	Pakistan	18
K3	Kadın	Özbekistan	18
K4	Kadın	Endonezya	21
K5	Kadın	Çin	27
K6	Kadın	Kırgızistan	27
K7	Kadın	Etiyopya	30
K8	Kadın	Gürcistan	28
K9	Kadın	Azerbaycan	18
K10	Kadın	Senegal	33
E1	Erkek	Sırbistan	21
E2	Erkek	Kazakistan	22
E3	Erkek	Litvanya	19
E4	Erkek	Ukrayna	19
E5	Erkek	Mısır	34
E6	Erkek	Sırbistan	27
E7	Erkek	Finlandiya	30
E8	Erkek	Katar	26
E9	Erkek	Bulgaristan	22

Tüm bu noktalar belirlendikten sonra yarı yapılandırılmış görüşme sorularının belirlenmesine geçilmiştir. Bu noktada literatüre de yaslanarak araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme soruları oluşturulmuştur. Bu aşamada araştırmacılar kendilerini, katılımcıların yerine koyarak söz konusu soruları oluşturmalıdırlar (Maxwell, 2013, s. 103). Standart bir derinlemesine görüşmede kesin bir sayı üzerinde uzlaşmamış olmasına karşın, ortalama olarak 5-10 soru kullanılmaktadır (Creswell ve Creswell, 2018). Sorular hem yeterli veriyi almaya yetecek yetkinlik ve sayıda hem de katılımcıları bunaltmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu kapsamda, temsili çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları şunlardır:

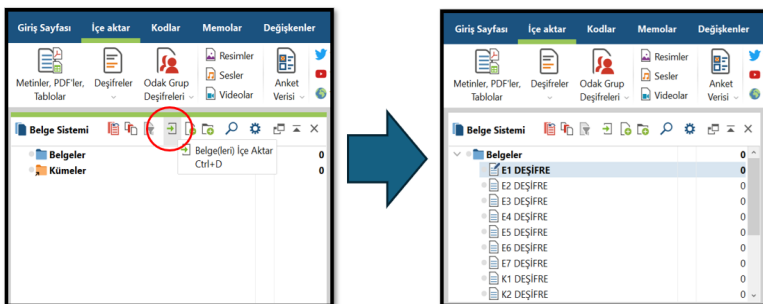
- Türkiye ve Türk vatandaşları hakkında izlenimleriniz nelerdir? Bu izlenimler nasıl oluştu?
- Türkiye Cumhuriyeti bir insan olsaydı sizce nasıl bir insan olurdu?
- Bir Türk ile aynı apartmanda komşu olmak ister miydiniz?
- “Made in Türkiye” işaretli bir ürün hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- Hangi ürün kategorilerinde “Made in Türkiye” işaretli bir ürünü satın alır veya almazsınız?

Soruların oluşturulmasının ardından görüşmelerin gerçekleştirilmesi aşaması gelir. Görüşmeler ortalama olarak 30-60 dk. aralığında sürmektedir (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006). Görüşmeler sırasında katılımcıların da yazılı onayıyla birlikte ses kaydı alınır, ayrıca gerekli notlar da araştırmacı tarafından tutulur. Bu aşamada, en önemli noktalardan birisi araştırmacıların katılımcılar üzerinde bir etki yaratmamasıdır. Pek çok araştırmada araştırmacılar öngördükleri sonuçları elde edebilmek için katılımcıları bu yönde etki altında bırakabilmektedirler. Bu sebeple, katılımcılar sadece soru sorup mümkün olduğunca katılımcılara müdahale etmemelidirler.

Tüm görüşmelerin gerçekleştirilmesinin akabinde, ses kayıtları dijital ortamda yazıya dökülür. Bu işlem için bazı programlar kullanılmakla beraber, manuel şekilde araştırmacı tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Bu noktada görüşme sorularının her bir katılımcı için ayrı ayrı dosyalanması önerilmektedir (K1 dosyası, K2 dosyası, K3...). Yazıya dökülen yani deşifre edilen görüşme verileri MAXQDA programına yüklenmeye ve analiz edilmeye hazırdır. Bu çalışma kapsamında MAXQDA programının mevcut durumdaki son sürümü olan MAXQDA 2020 kullanılmıştır. Bu noktada öncelikle program açılmalı ve yeni proje oluşturulmalıdır.

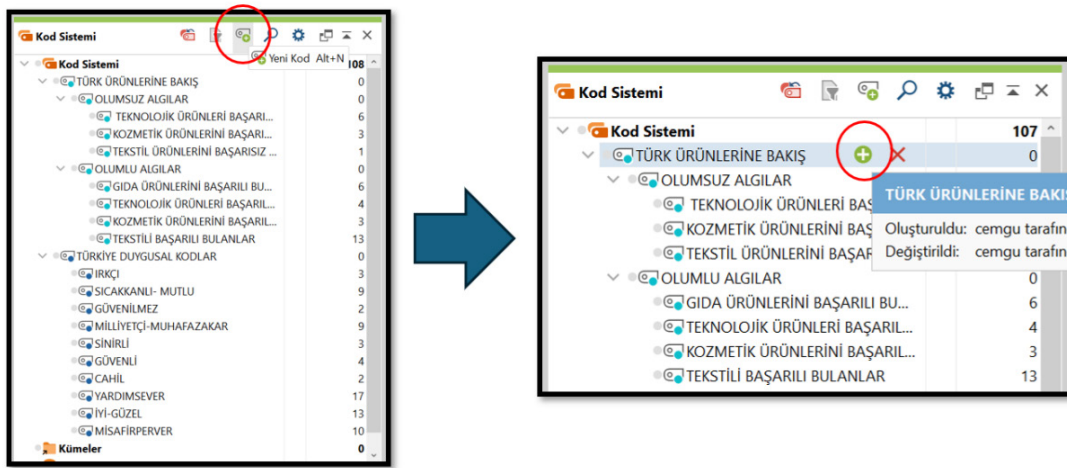
Bu noktada katılımcıların ifadelerini içeren dosyalar MAXQDA'ya aktarılmalıdır. Bunun için sol kısımdaki belgeler bölümünden, “Belgeleri İçeri Aktar” butonuna tıklanıp gerekli dosyaların seçilmesi gerekmektedir.

Görsel 1. Görüşmelerin Programa Yüklenmesi

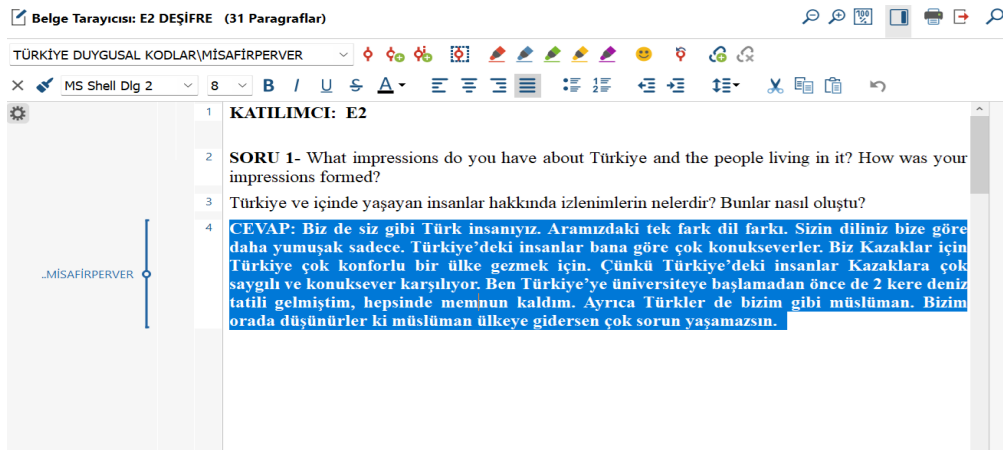
Görsel 1’de gösterilen işlem gerçekleştirildikten sonra tüm görüşme deşifreleri kodlanmaya ve analiz edilmeye hazır hale gelecektir. Kodlamalar, belge sistemi bölümünün hemen altındaki “Kod Sistemi” bölümünden gerçekleştirilmektedir. Bu işlem için bahsi geçen sekmeye gelinerek “Yeni Kod” butonuna tıklanmaktadır. Alt kod oluşturmak için ise üst kodların yanındaki yeşil artı işaretine tıklamak gerekmektedir. Bu kodların oluşturulması için tüm deşifrelerin tek tek analiz edilerek ilerlenmesi tavsiye edilmektedir. Bahsi geçen seçenekler görsel içerisinde kırmızı daire içine alınmıştır. Görüşmeler takip edilerek içerisinde metinlerin hangi kodları temsil ettiği belirlenmelidir. Bu şekilde tüm kodlar belirlenir ve gerekliyse alt kodlar da oluşturulur. Görsel 2’de mevcut temsili çalışmanın kod ve alt kodları gösterilmektedir. Bu kodlar, görüşmeler sonucunda elde edilen verilere dayanarak oluşturulmaktadır.

Görsel 2. Kodların Oluşturulması

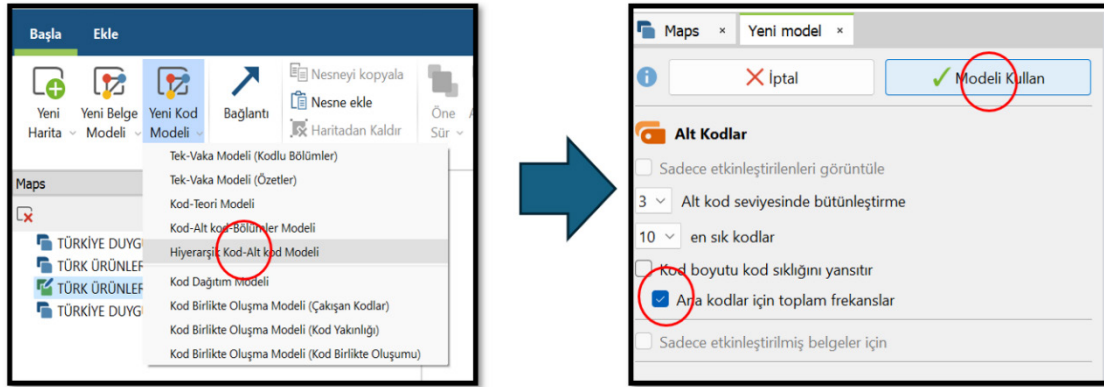
Görsel 2’de yer alan kodları oluşturma işlemlerinin, tüm görüşmeleri kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesinin ardından kodlama işlemlerine geçilmelidir. Sağ tarafta yer alan “Belge Tarayıcısı” bölümünde yer alan metinlerden, belirlenen koda karşılık gelen kısmı taranır ve bu taranan bölgenin üzerine sol tarafta “Kod Tarayıcısı” bölümünde yer alan kodlardan birisi sürüklenir.

Görsel 3. Metinlerin Kodlanması

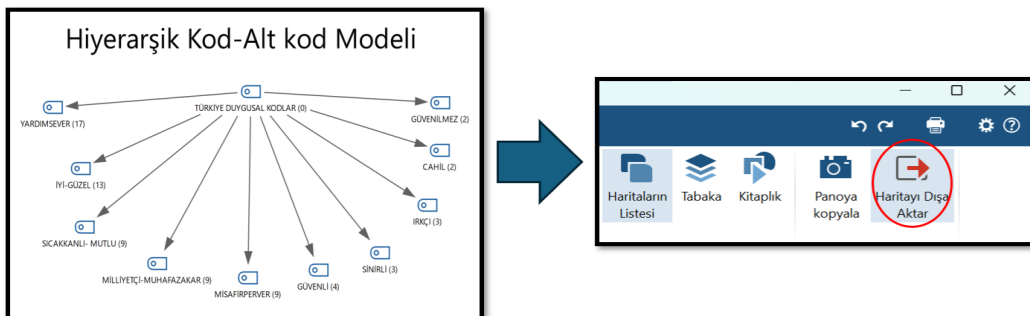
Yukarıda yer alan Görsel 3’te de görüldüğü üzere, E2 kodlu katılımcının mevcut soruya verdiği yanıt “Misafirperver” koduna karşılık gelmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere, bahsi geçen metin, şekildeki gibi tarandıktan sonra sol taraftaki kodlardan “Misafirperver” kodu bu taralı bölgeye sürüklenir. Bunun akabinde kodlama işlemi bu kod ve metin bağlamında tamamlanır. Bu işlem, tüm görüşme metinleri boyunca tüm kodlara uygulanır. Tüm metin taranıp her bir metinde karşılık gelecek kodlar oluşturulduktan sonra kodlama işlemi tamamlanmış olmaktadır. Kodlama işleminin tamamlanmasının ardından, araştırma bulgularının görselleştirilmesi işlemine geçilmektedir. Bunun için öncelikle, yukarıda yer alan “Görsel Araçlar” sekmesinden, “MAXMaps” seçeneğine tıklanmalıdır. Bunun ardından yeni açılan pencereden “Yeni Kod Modeli” sekmesine, bu sekmenin içinden de “Hiyerarşik Kod Alt Kod” seçeneğine tıklanmalıdır. Son olarak da solda yer alan “Kod Sistemi” penceresinde kodlardan gerekli olan kod, sağ taraftaki boş alana sürüklenir. Akabinde, Görsel 4’te de karşımıza çıkacak olan pencereden “Modeli Kullan” seçeneğine tıklanır. Bu noktada aynı pencerede yer alan “Ana Kodlar İçin Toplam Frekanslar” seçeneğinin işaretli olmasına dikkat etmek gerekmektedir.

Görsel 4. Verilerin görselleştirilmesi – Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli görseli

Bu işlemlerin gerçekleştirilmesinin ardından, üzerinde çalışılan kod için “Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli” görseli karşımıza çıkacaktır. Bu noktadan sonra araştırmacı görselin üzerine tıklayarak, şekilsel açıdan değişiklikler yapabilir. Tüm değişiklikler yapıldıktan sonra son olarak, “Haritayı Dışa Aktar” seçeneğine tıklanır ve görsel artık araştırma metnine eklenmek için hazır hale gelecektir. Bu adımlar aşağıda bulunan Görsel 5’te yer almaktadır

Görsel 5. Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modelin Oluşturulması ve Çıktısının Alınması (Türkiye’ye Yönelik Duygusal Algılar)

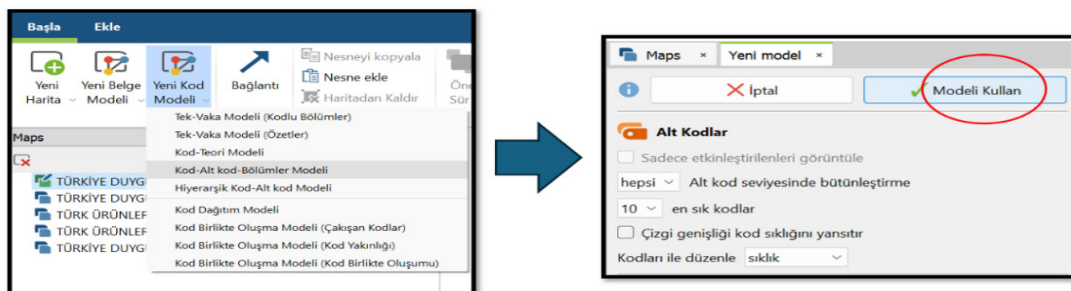
Tüm kodlar için Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli görseli oluşturulduktan sonra bu görseller araştırmacılar tarafından yorumlanabilir. Bahsi geçen görseller içerisinde kodların frekans değerleri yer almaktadır. Bu frekans değerleri, kodların kaç defa katılımcılar tarafından tekrar edildiğini işaret etmektedir. Araştırmacılar, buradan hareketle daha çok tekrar edilen kodların daha büyük öneme sahip olduğuna veya daha farklı bir rol oynadığına yönelik yorumlarda bulunabilmektedirler. Bu yorumlar, katılımcıların ifadelerinin doğrudan şekilde metin içerisinde gösterilmesiyle de desteklenebilmektedir. Örneğin mevcut araştırmada, Türkiye’ye yönelik duygusal alt kodlar içerisinde “Yardımsever” kodu 17 tekrarla oldukça öne çıkmaktadır. Bu da araştırmacılara göstermektedir ki Türkiye, duygusal bağlamda en çok yardımsever olarak algılanmaktadır. Frekansın yüksek olmasının yanında bu görüşü destekleyen bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

- E3, “Eskişehir’e ilk gittiğimde kahvaltı yapmayı planlamıştım, fakat cüzdanımda Türk lirası bulunmuyordu. Para bozdurabileceğim bir yer ararken beklenmedik bir jestle karşılaştım: Bedava simit ve çay teklif ettiler, hiçbir ücret talep etmediler. Bu nazik davranış beni oldukça şaşırttı; Türk insanların yardımseverliği gerçekten etkileyici.”
- E4, “Yurtta kalıyorum ve orada Türk arkadaşlarım var. Onlar çok iyi ve son derece yardımseverler. Aramızda dil engeli var, çünkü İngilizce bilmiyorlar, ama yine de ellerinden geleni yapıyorlar. Bir yere gitmem gerektiğinde veya ekmek almam gerektiğinde, İngilizce bilmemelerine rağmen yardım etmeye çalışıyorlar.”
- K1, “Tanıştığım insanlar gerçekten harika insanlar; yardımsever ve misafirperverler. Kaba insanlarla hiç karşılaşmadım, aklım almıyor hatta insanların bu kadar iyi olmasını. Herkesten çok yardım gördüm.”

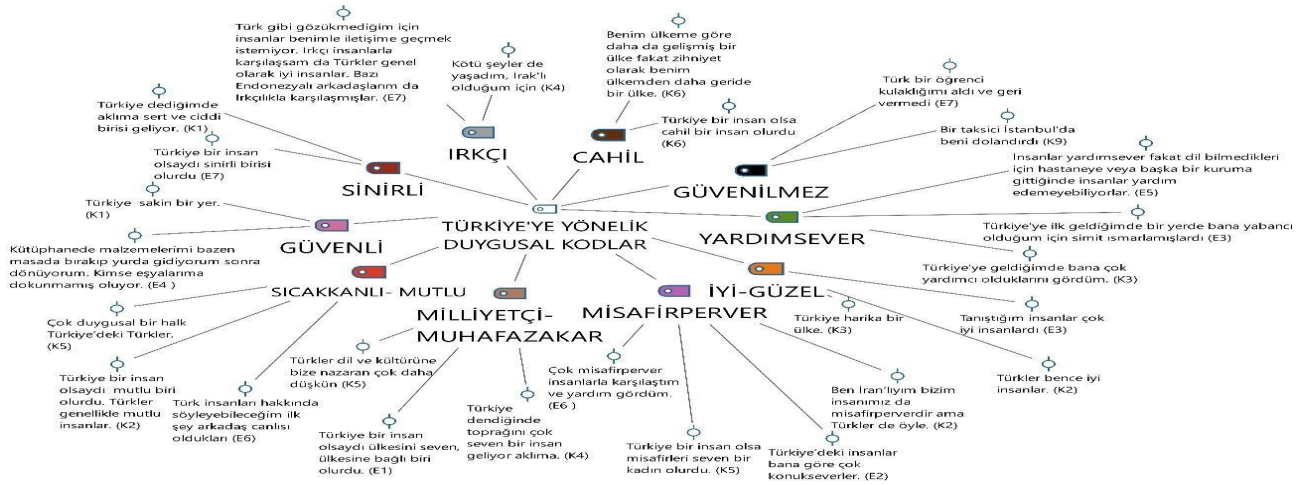
Türkiye’ye yönelik “Yardımsever” kodunun güçlü bir kod olduğunu destekleyen bazı ifadeler bu şekildedir. Aynı şekilde duygusal kodlar içerisinde olumlu olanların olumsuz olanlara nazaran çok daha fazla sayıda olduğunu yorumlamak mümkündür. Buradan hareketle Türkiye’ye yönelik duygusal kodların ağırlıklı olarak olumlu olduğu yorumu rahatlıkla yapılabilmektedir. Araştırmanın yazılması sırasında, araştırmacılar bu gibi örnek ifadelerin sayısını artırabilmektedir.

Katılımcı ifadelerinin doğrudan bu şekilde verilmesinin yanı sıra diğer bir MAXQDA görseli olan “Kod-Alt kod bölümler” modeli de bu ifadelerin haritasını oluşturmada oldukça kullanışlıdır. Bu görselin oluşturulabilmesi için bir önceki “Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli” görselinin de oluşturulduğu pencere açılmalıdır. Tıpkı bir önceki modelin oluşturulmasındaki gibi sol tarafta yer alan kodlardan gerekli olan sağ taraftaki boş alana sürüklenmelidir. Son olarak karşımıza çıkan pencereden “Modeli Kullan” seçeneği tıklanarak metin haritası elde edilir. “Haritayı Dışa Aktar” seçeneğiyle de görsel araştırmaya eklenmeye hazır hale getirilmektedir.

Görsel 6. Kod-Alt kod bölümlerin oluşturulması

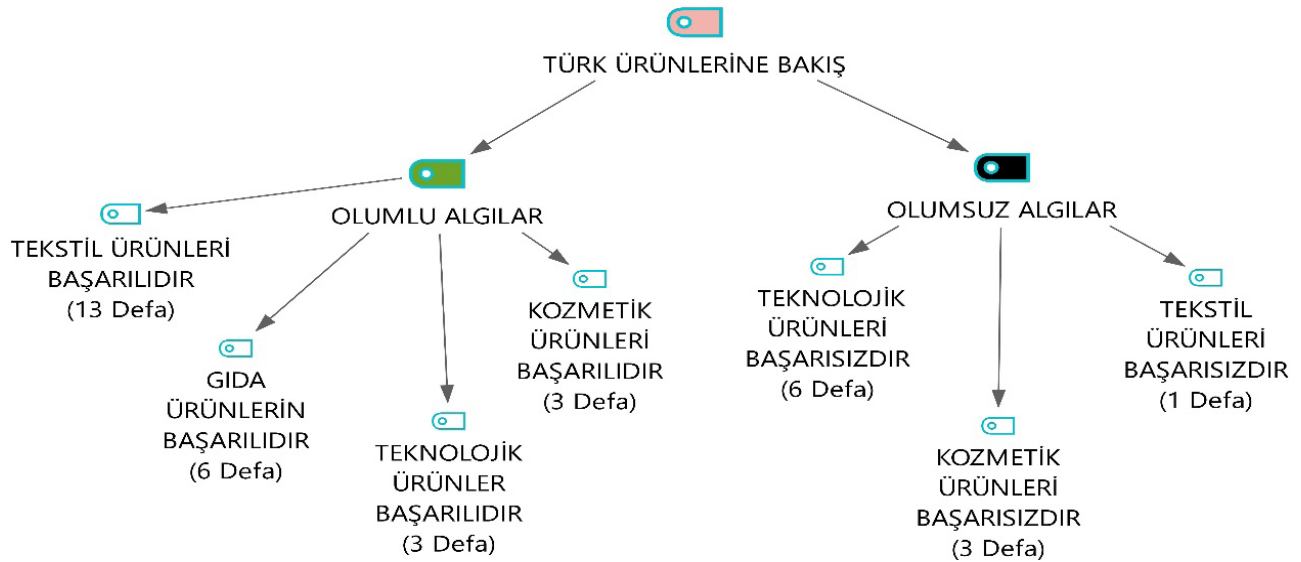

Görsel 7. Kod-Alt Kod Modeli Görseli (Türkiye'ye Yönelik Duygusal Algılar)

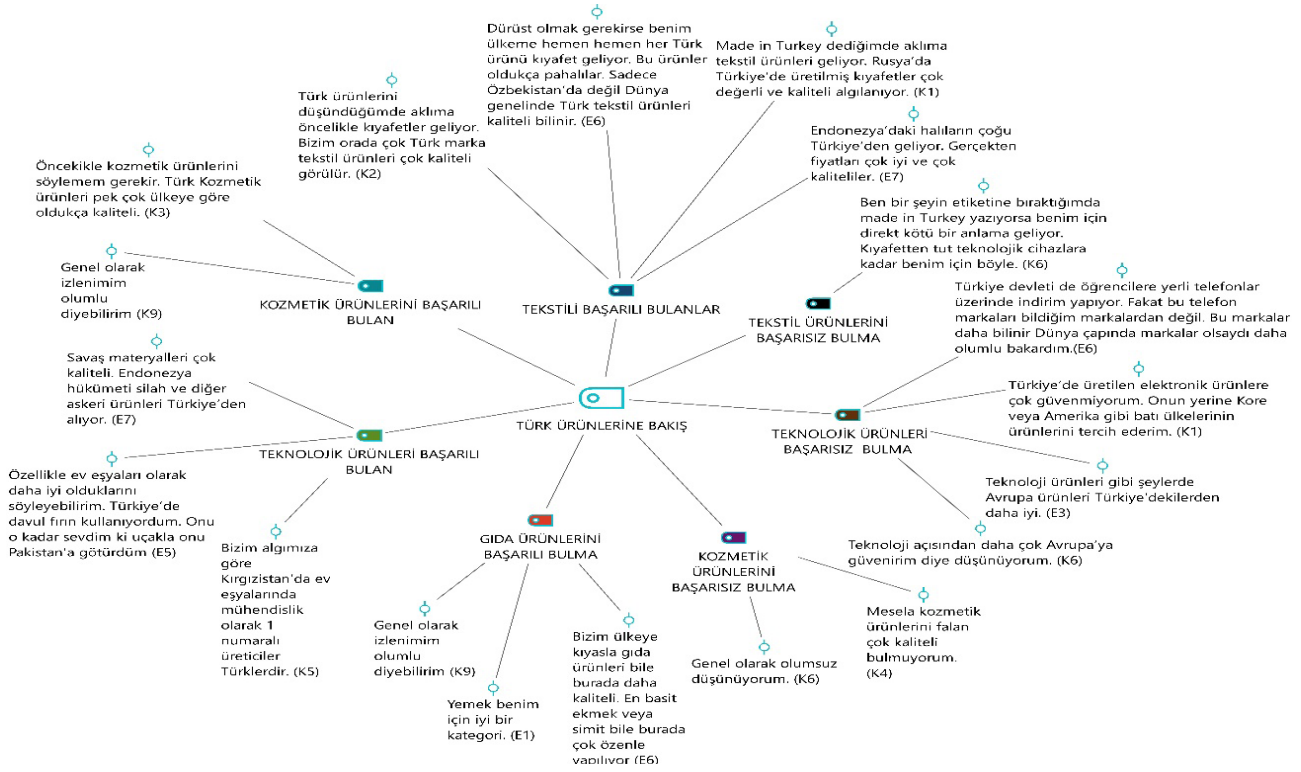
Görsel 7'de mevcut araştırma kapsamında yer alan Türkiye'ye yönelik duygusal kod ifadelerinin haritası verilmektedir. Bu görseller gerek okuyucular gerekse araştırmacılar için oldukça kolaylık sağlamaktadır. Hangi kodun hangi ifadeyle desteklendiği bu görseller aracılığıyla çok daha rahat şekilde anlaşılabilir. Metin haritaları olarak da adlandırılan Kod-Alt Kod Modeli, araştırmalar içerisinde her kod ve alt kod için ayrı ayrı oluşturulabilmektedir. Gerçekleştirilen mevcut araştırmada da diğer bir değişken olan "Türk ürünlerine yönelik algı" koduna yönelik "Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli" ve "Kod-Alt Kod Modeli", Görsel 8 ve Görsel 9'da yer almaktadır.

Görsel 8. Kod-Alt Kod Modeli (Türk Ürünlerine Yönelik Algılar)

Türk ürünlerine yönelik bulgu görsellerini yorumlamak için öncelikle Görsel 8'de yer alan Kod-Alt Kod Modeline baktığımızda, olumlu algı kodlarının olumsuzlardan fazla olduğu görülmektedir. Özellikle Türk tekstil ürünlerine yönelik oldukça yüksek bir frekansta olumlu kodlar tekrarlanmıştır. Öte yandan teknolojik ürünlere baktığımızda ise olumsuz algıların olumlu algılardan daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Buradan hareketle, Türk ürünlerine yönelik algıların, kategori bazlı değiştiği yorumu yapılabilmektedir.

Görsel 9. Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli (Türk Ürünlerine Yönelik Algılar)

Görsel 8'e bakarak yapılan çıkarımları daha da derinleştirmek için bir sonraki görsel olan Görsel 9'da yer alan Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modelinden yararlanmak gerekmektedir. Bu metin haritasına baktığımızda, Türk teknolojik ürünlerine yönelik olumsuz algıların daha çok elektronik ürünler üzerinden yorum yapıldığı ve Batı ülkelerine kıyasla daha geride görülmesinden kaynaklandığı yorumu yapılabilmektedir. Bu görüşleri destekleyen bazı katılımcı ifadeleri de şu şekilde sıralanmaktadır:

- K1, "Türkiye'de üretilen teknolojik ürünlere çok güvenmiyorum. Daha çok ABD, Kore veya Japonya gibi ülkelerin ürünlerini güvenilir buluyorum.
- E3, "Afrika'da Türkiye'den gelen kıyafetlerin ne kadar güzel olduğunu gördük. Ancak teknoloji gibi alanlarda sizin de bizim gibi olduğunuzu fark ettik. Avrupa, teknoloji konusunda Türkiye'den daha önde gibi görünüyor."

Araştırmacılar, tüm bu MAXQDA görselleri ve ifadeler ışığında bulguları analiz etmelidirler. Bu noktadan sonra araştırmaların kalitesi, toplanan verilerin çeşitliliğine ve araştırmacının bu verileri yorumlama yetisine bağlıdır. Araştırma kapsamında, kodlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı yine mevcut görseller ve ifadeler üzerinde yapılan yorumlarla ortaya çıkabilecektir.

Mevcut araştırmada Türkiye'ye yönelik duygusal ifadelerin büyük çoğunlukla olumlu olduğu aynı şekilde Türk ürünlerine yönelik algıların da olumlu sayılabileceği görülmüştür. Ancak, teknolojik ürünlere yönelik algılara baktığımızda olumsuz bir durum söz konusudur. Bu noktada mevcut araştırma sorumuz olan "Türkiye'ye yönelik duygusal algıların, Türk ürünlerine yönelik algılar üzerinde bir etkisi var mıdır?" sorusuna yanıtlar şu şekilde ortaya çıkmıştır:

Türkiye'ye yönelik olumlu algıların, Türk ürünlerine yönelik olumlu bir etkisi söz konusu olmakla beraber, bu durum kategorik olarak değişmektedir. Yani, tekstil veya gıda gibi ürünlerde bu etki

mevcutken, teknolojik ürünlerde katılımcıların Türkiye'ye yönelik duygusal algılarının bir etkisi söz konusu değildir.

3. Sonuç

MAXQDA programı, sosyal bilimler başta olmak üzere pek çok farklı disiplin içerisinde kullanılmaya elverişli bir yazılımdır. Nitel araştırmalar içerisinde, oldukça çeşitli veri toplama tekniklerinin analizine imkân sağlayabilmektedir. Sağladığı pek çok avantaj sebebiyle, kullanımı her geçen gün daha da yaygınlaşmaya devam etmektedir. Nitel araştırmaların analizlerinin daha kolay yapılabilmesi ve çıktılarının okuyuculara daha kolay aktarılabilmesi MAXQDA'nın gelecekte oldukça önem teşkil eden bir yer kaplayacağını işaret etmektedir.

Bu çalışma ile MAXQDA'nın sağladığı onlarca farklı imkân içerisinde bir tanesine yönelik temsili bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda bu makalenin amacı MAXQDA programının kullanımını kapsamlı bir şekilde aktarmak olmadığını belirtmek gerekmektedir. Mevcut makale ile programın kullanım alanlarını göstermek, hangi imkanları sağladığını ortaya koymak ve sağladığı pek çok fonksiyon içerisinde yalnız birine dair fikir vermek amaçlanmıştır. Bu kapsamda uygulama hakkında fikir vermek için kullanılan araştırma, temsili bir araştırma niteliğindedir. Araştırmanın veri ve bulguları dikkate alınmamalıdır.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Bek, N. (2019). Çevresel performans endeksi ve sürdürülebilir yönetim göstergeleri kapsamında ülke karşılaştırması: Türkiye ve İsviçre örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 36-45. <https://124.im/E1ByH>
- Bozkanat, E. (2022). Instagram Resmi Blogu Ne Söylüyor? Maxqda ile İçerik Analizi. *Yeni Medya*, 2022(13), 55-73. <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1153287>
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26124/275190>
- Creswell, W. J., & Creswell, D. J. (2018). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach. *Sage Publication*
- Coşkun, R. (2022). Nitel Araştırmalarda Sorunlar: Seçilmiş Makalelerin Eleştirel Bir İncelemesi ve Bazı Öneriler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 165-189. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1101565>
- Çam, M.O., Küliğ, D., Demirkol, H. Uğuryol, M. ve Kaçmaz, D. (2022). Bir Grup İntörn Hemşirenin Psikiyatri Hemşireliği Uygulamasına Yönelik Görüş ve Önerileri: Odak Grup Çalışması, <https://124.im/b3P7>
- Çelik, H., Baykal, N. B., ve Memur, H. N. K. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>

Dörnyei, Z. (2007). *Research Methods in Applied Linguistics: Quantitative Qualitative, and Mixed Methodologies*. Oxford: Oxford University Press.

Dicicco-Bloom B, Crabtree B.F. (2006). The Qualitative Research Interview, *Medical Education*, 40(4), pp: 314–21 <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>

Kamalak, E. (2023). Çin devlet başkanı Xi Jinping’in söylemlerinin realist, eleştirel ve konstrüktivist güvenlik yaklaşımları kapsamında analizi ve değerlendirmesi. *International Journal of Politics and Security*, 5(1), 95-113 <https://doi.org/10.53451/ijps.1205899>

Kanılmaz, A. (2023). *Türkiye'nin sivil toplum kültürü üzerine bir araştırma* (Tez No. 844274) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kvale, S. (1983). The qualitative research interview: A phenomenological and a hermeneutical mode of understanding, *Journal of Phenomenological Psychology*, 14, pp: 171-196 <https://124.im/1Rtd0ih>

MAXQDA (2019). MAXQDA Turns 30 and Launches into a New Decade of Research Innovation with MAXQDA 2020, Erişim Adresi: <https://www.maxqda.com/blogpost/30-years-maxqda>, Erişim Tarihi: 25.05.2024.

Maxwell, J.A. (2013) *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Sage, Thousand Oaks.

Myers, M. (2000). Qualitative research and the generalizability question: standing firm with proteus. *The Qualitative Report*, 4(3) <https://core.ac.uk/reader/80035160>